

On Learning How to Give

Introduction to Hilkhot Tzedaka - Maaser Kesafim Part 5

Expenses (Work Related)

שו"ת חוות יאיר סימן רכז

... פשוט הוא דמנכה דמי הוצאות והם נקראי' קרן: ואח"כ מה שיעלה מהם רווחים אחר ניכוי הקרן וההוצאות שהם ג"כ נקראי' קרן מפריש א' מעשרה ...

Between Agricultural vs. Non-Agricultural Business

... ע"כ אין ערך ודמיון מעשר כספים במשא ומתן למעשר דגן ותבואות הארץ דשם גזירות הכתוב הוא מפני שכל ענין גידול תבואה טבע נסיי הוא אפילו בדבר שאין זרעו כלה כ"ש בדבר שזרעו כלה שבו עיקור חיוב דאורייתא דאחר שהזרע נרקב ה"ל מה שגדל כיש מאין ... מש"כ משא ומתן הוא מנהג העולם ודרך אנשים ואין כאן מבוא לענין נס רק מראשית הבריאה חלק הקב"ה הטובות ודברים שהם לצורך אדם במדינות מחולקים לכן הם צריכים אלו לאלו ומספיקין אלו לזה הוא שורש ומקור כל משא ומתן ועולם כמנהגו נוהג ומוציאין קרן הרבה והרוויח מעט היפך ברכת ה' בתבואות השדה כמ"ש כלום אדם זורע סאה אלא להכניס ממנה כמה כורים לכן המצוה לתת מעשר מברכת ה' אשר נתן לו ואין לזה דמיון כלל למשא ומתן אפילו בזריעת דבר שאין זרעו כלה ...

וכך ענייית וקלישת דעתי נוטה כב"ח שהרי לא נזכר שום דבר בש"ס ממעשר כספים וארז"ל עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר וכו' ולמדו שגם מעשר בהמה אין מעשרין משנה על חבירת' ולא נזכר אותו מעשר שם בפרשה ולא אמרו אחד במעשר כספים ואפילו את"ל דמ"מ מדרבנן הוא מ"מ קשה למה הרמב"ם שדבר כל מילי דאורייתא ודרבנן ותקנות וסיגי' ולא זכר זה בשום מקום וכן הסמ"ג ובגמ' דכתובות המבזבוז אל יבזבוז יותר מחומש ומיירי בצדקה ויליף לה מעשר אעשרנו לך ע"ש /כתובות/ ד"ג = דף ג' = וכתבוהו הרמב"ם והטור בהלכות צדקה לכן לא ילפי לי' מעשר תעשר וע"כ מפני דס"ל ההוא דספרי הוא אסמכתא בעלמא ודרוש ...

Tuition For Boys, Girls; Purchasing Sefarim

שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן פה

כדין מעשר כספים, אם מותר ליקח ממנו ספרים או עבור חינוך הבנים או הבנות, ואיך יש לנהוג לכתחילה בהפרשת מעשר כספים, ואם חיובו אף בחו"ל

בס"ד, ירושלים עיה"ק ת"ו, יום ב' וישב ט"ז כסלו תשמ"ח לפ"ק. שו"ר יבוא ויקרב א"כ ידידנו עוז הרה"ח יו"ש רב הפעלים מוה"ר שלמה יוסף וואלדמאן שליט"א בברוקלין ניו - יורק, יצ"ו.

אחדשה"ט, יקרת מכתבו הגיעני, וע"ד שאלותיו בעניני מעשר כספים, הנה מחמת זמני המוגבל א"א לי לבוא באריכות על כל פרט ופרט, ורק אכתוב הנלענ"ד הלכה למעשה.

אשר שאל באיש שכבר הפריש מעות מעשר האם יכול לשלם נדריו אשר נדר לצדקה באותן המעות.

הנה בעניני מעשר כספים מבואר הרבה בדבריניו במנחת יצחק (ח"ו סימן ק"א וח"ח סי' פ"ב ואילך ועוד בכ"מ), וקודם שנבוא לניד"ד נבאר עוד פרטים בענין מעשר כספים והוא א) אם יכול לקנות ספרים ממעות מעשר. ב) אם יכול לשלם שכר לימוד בניו ובנותיו ממעות מעשר.

כתב בספר אהבת חסד להחפץ חיים זצ"ל (פרק י"ט אות ב') בשם האחרונים, דיכול להכניס חתן וכלה לחופה ממועות מעשר, אם לא היה יכולת בידו לעשות המצוה בלא זה, וכן כהאי גונא להיות בעל ברית, או לכתוב בהם ספרים ולהשאילם לאחרים, ויכול ללמוד בעצמו ג"כ, רק יזהר לכתוב עליו שנקנה ממועות מעשר, כדי שלא יחזיקו בהם בניו אחריו כבשלהם [כצ"ל], אמנם הביא שם מתשו' חת"ס (יו"ד סי' רמ"ט) שכתב דלהמהרש"ל והרמ"א המעשר צריך ליתן רק לעניים לבד ולא לשאר מצות כלל וכו', ולקנות עליות אם המעות מתחלק לעניים ג"כ אין להחמיר לכו"ע, "ולשלם שכר לימוד ממועות מעשר אסור לכו"ע", דזה הוי מצוה שמחויב בעצמו ללמד לבניו או לשכור להם מלמד, ואין לפרוע חובו ממועות מעשר, אבל לבני עניים אחרים מותר ומצוה רבה איכא בזה עכ"ד, ..הרי דפשוט דאין ליתן שכר לימוד בו"ב ממועות מעשר, ובתשובה שכתבתי בחודש תמוז אשתקד לידידי מנהלי המוסדות הק' בקרית יואל יצ"ו, כתבתי שם בענין לשלם שכר לימוד ממועות מעשר שתלוי במחלוקת הפוסקים עד איזה גיל יש חובת החינוך על האב עיי"ש.

ומה שציין האלי' רבה לתשו' באר שבע בדפוס וורשא שלפני הוא בדף ק"ב. והוא בסי' מ"א שם, שכתב עפי"ד הרמ"א (יו"ד סי' רמ"ט) ומהרי"ל (הל' ר"ה) דמשמע מדבריהם להדיא שאינו רשאי להוציא המעשר לשום דבר מצוה לא בלימוד בו"ב ולא לקנות ספרים, וביאר דבריו כיון שהוא חייב ללמד את בניו וכן לקנות ספרים, והוא עפ"י מש"כ הרא"ש בהלכות קטנות דבזה"ז חיוב לקנות הספרים כדי לידע הגמ' ופירושיהם והמצוות, ומוזהר שלא למוכרם אם לא ללמוד תורה ולישא אשה, ע"כ מי שקונה ספרים לא מיקרי צדקה כיון שהוא חייב לקנותם, כשם שלא מיקרי צדקה מי שזן בניו ובנותיו כשהם פחותים משש שנים כיון שהוא חייב לזונם, עכ"ד, וצ"ע מש"כ בענין לימוד בנותיו דחייב מדינא, חיוב זה לא הוזכר, ואדרבה ביו"ד (סי' רנ"א סעי' ג') משמע שהוא רק כצדקה, וא"כ לכאורה שפיר יוכל לשלם ממועות מעשר שכר לימוד בנותיו, (מכ"מ חידוש על כל מלקטי פסקי הלכות בענין מעשר כספים שלא הזכירו דברי הב"ש והא"ר שאסרו ליתן לחינוך הבנות)...

והמתבאר מכל הנ"ל שמע מינה דאין לשלם שכר לימוד ממועות מעשר וממילא נ"ל פשוט דבכלל זה דאין לשלם חובותיו, ונדריו אשר נדר, ...

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קיג

אם יכולין לשלם שכר למוד לבנות ממועות מעשר י"ח אלול תשכ"ח. מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר אהרן שמואל בראדי שליט"א.

הנה בדבר אם רשאי לשלם שכר למוד הבנות בבי"ס שנקרא בית יעקב ממועות מעשר, ודאי יש חלוק בין בנים לבנות מדינא דללמוד מקרא הא חייב האב ללמד לבניו אף בשכר, וממילא הוא דבר שבחובה שאינו רשאי לשלם מהמעשר, אבל לבנות שאין חיוב על האב ללמד להן תורה, הרי אין זה דבר שבחובה ואם יש צורך היה שייך להתיר ליתן מכסף המעשר. אבל במדינתנו כאן שמחוייבין מדינא דמלכותא ללמד בבתי ספר שלהם ובחסדי השי"ת על ישראל איכא הרשות ללמד בבתי ספר שתחת הנהלת ישראל כשרים ויראי ה' שנמצא שאם לא יתן בתו ללמוד בבי"ס כשר כהא דבית יעקב וכדומה להתחנך שם בדרך התורה והאמונה ושמירת המצוות הרי יהיה מוכרח ליתן אותה לבי"ס של המדינה שהוא ח"ו ללא תורה וללא אמונה, שזה מחוייב גם לראות שתהיה בתו כשרה להאמין בה' ובתורתו /ובתורתו/ ולקיים כל מצותיו אף בהוצאת ממון, וממילא הוא דבר שבחובה....